

Własności funkcji liniowej

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat interaktywny](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Własności funkcji liniowej

Źródło: Luca Bravo, dostępny w internecie: <https://unsplash.com/>.

Funkcja liniowa ma wiele ciekawych własności, które można wykorzystać do rozwiązywania zagadnień związanych z życiem codziennym. W materiale omówimy monotoniczność tej funkcji, przyjmowanie wartości dodatnich i ujemnych oraz punkty przecięcia wykresu tej funkcji z osiami układu współrzędnych. Opierając się na wiedzy teoretycznej i omówionych przykładach, rozwiążemy ćwiczenia interaktywne.

Twoje cele

- Przeanalizujesz, od czego zależy monotoniczność funkcji liniowej.
- Wyznaczysz, dla jakich argumentów funkcja przyjmuje wartości dodatnie, a dla jakich ujemne.
- Określisz różne własności funkcji liniowej, korzystając z jej wzoru lub wykresu.
- Wykorzystasz własności funkcji liniowej do rozwiązywania problemów matematycznych.

Przeczytaj

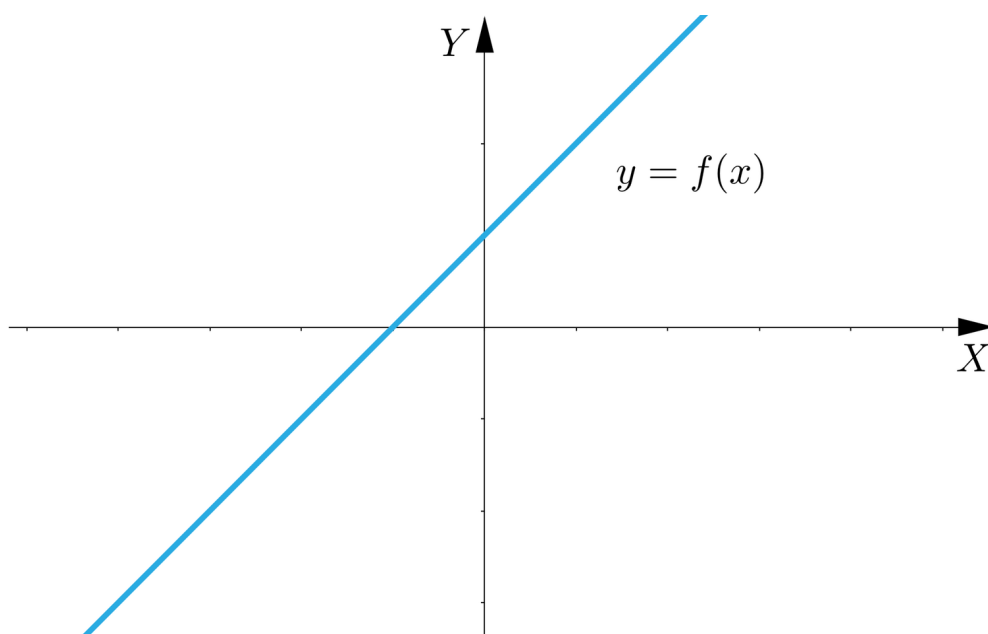

W materiale omówimy różne własności funkcji liniowej, korzystając z jej wzoru oraz wykresu.

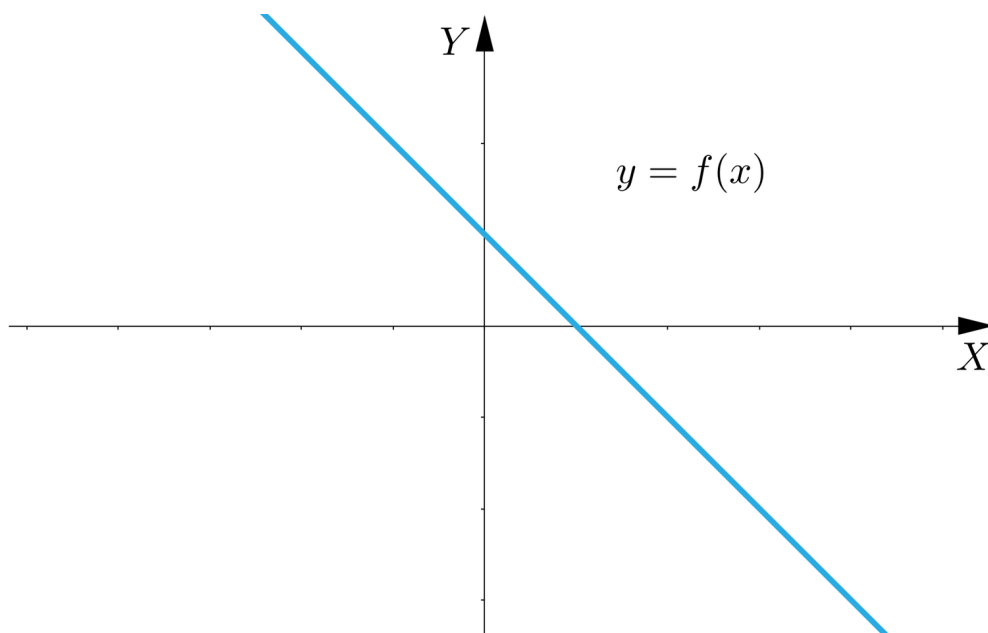
Własność: monotoniczność funkcji liniowej

Funkcja liniowa określona wzorem $f(x) = ax + b$ jest:

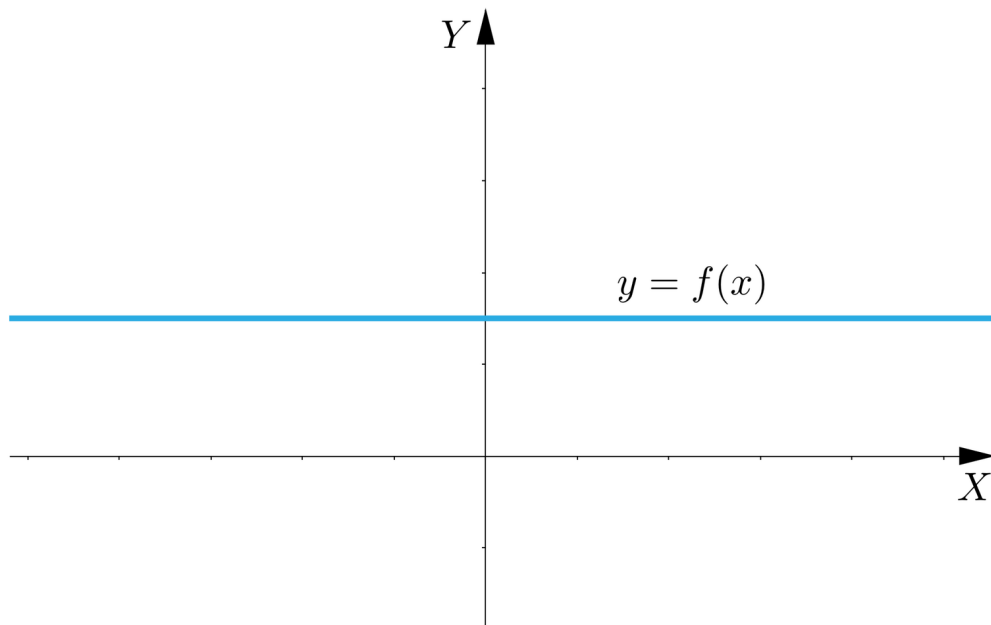
- rosnąca, gdy $a > 0$,

- malejąca, gdy $a < 0$,

- stała, gdy $a = 0$.

Monotoniczność oraz istnienie **miejsca zerowego** funkcji liniowej decyduje o tym, w jakim przedziale funkcja przyjmuje wartości ujemne, a w jakim wartości dodatnie.

Niech x_0 będzie miejscem zerowym funkcji liniowej określonej wzorem $f(x) = ax + b$.

Jeżeli $a > 0$, to:

- funkcja przyjmuje wartości ujemne dla $x \in (-\infty, x_0)$,
- funkcja przyjmuje wartości dodatnie dla $x \in (x_0, \infty)$.

Jeżeli $a < 0$, to

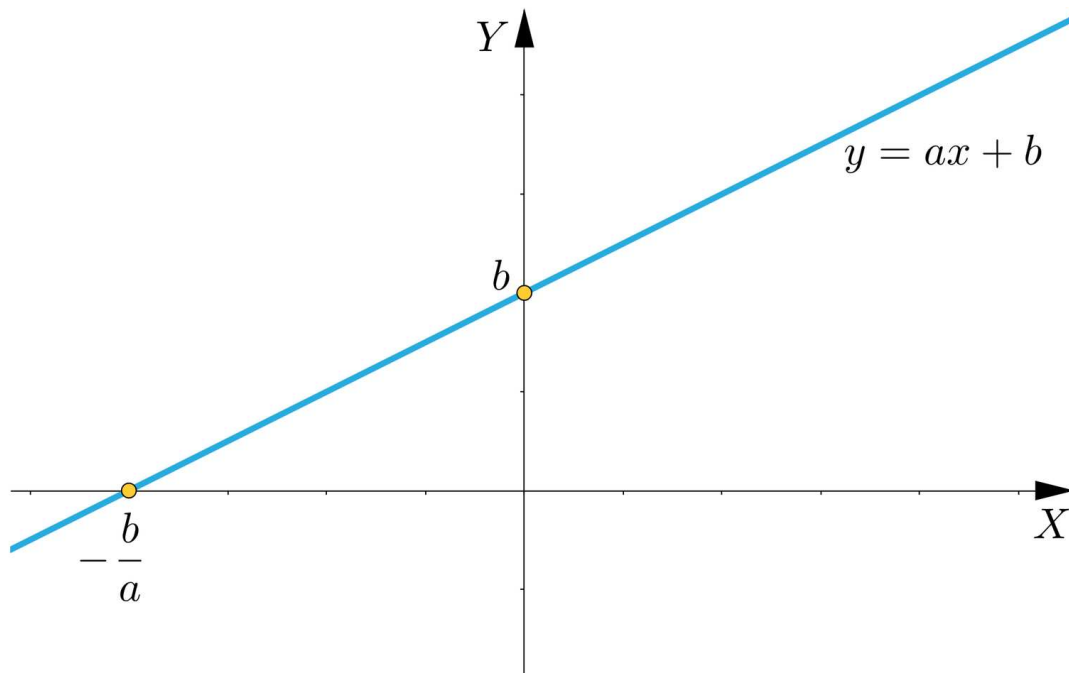
- funkcja przyjmuje wartości dodatnie dla $x \in (-\infty, x_0)$,
- funkcja przyjmuje wartości ujemne dla $x \in (x_0, \infty)$.

Jeżeli $a = 0$, to:

- dla $b > 0$ funkcja przyjmuje tylko wartości dodatnie,
- dla $b < 0$ funkcja przyjmuje tylko wartości ujemne.

Punkty szczególne, które należą do wykresu funkcji liniowej:

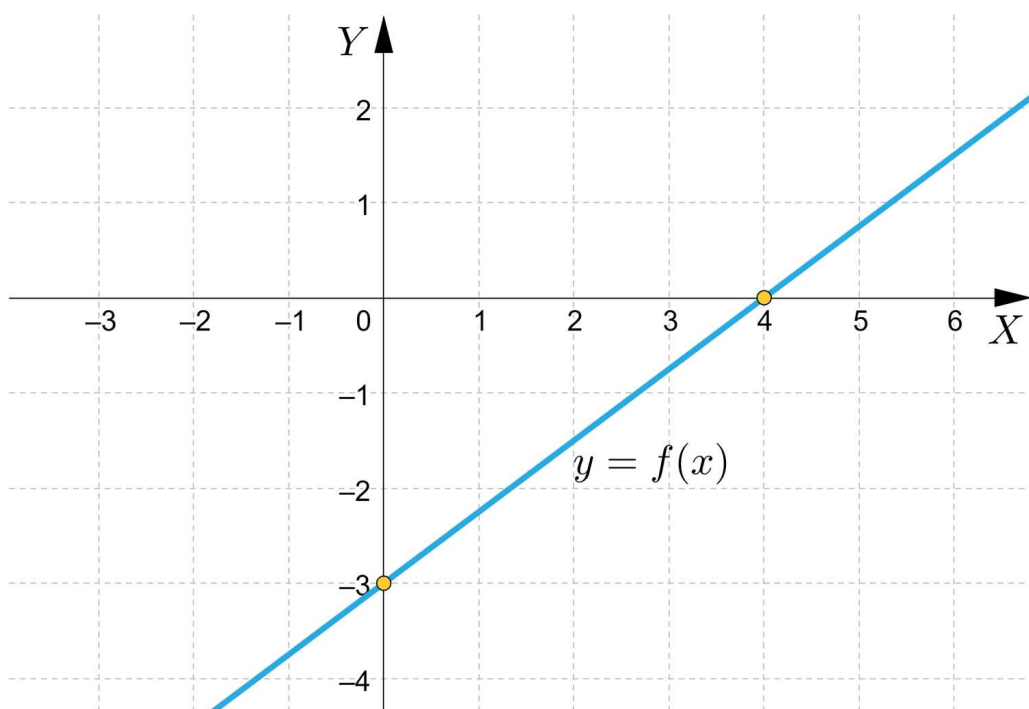
- punkt przecięcia wykresu funkcji z osią X ma współrzędne $(-\frac{b}{a}, 0)$, dla $a \neq 0$,
- punkt przecięcia wykresu funkcji z osią Y ma współrzędne $(0, b)$.

Przykład 1

Na podstawie wykresu funkcji liniowej, odczytamy:

- punkty przecięcia wykresu tej funkcji z osiami układu współrzędnych,
- dla jakich argumentów funkcja przyjmuje wartości ujemne, a dla jakich dodatnie.

Rozwiązanie

- Punkt przecięcia wykresu funkcji z osią X : $(4, 0)$.

Punkt przecięcia wykresu funkcji z osią Y ma współrzędne $(0, -3)$.

b) Z wykresu funkcji odczytujemy, że miejscem zerowym jest liczba 4.

Zauważmy, że funkcja jest rosnąca, zatem $a > 0$.

Zatem funkcja przyjmuje wartości:

- ujemne dla argumentów $x \in (-\infty, 4)$,
- dodatnie dla argumentów $x \in (4, \infty)$.

Wiedząc o tym, od czego zależy monotoniczność funkcji liniowej, możemy wyznaczać wartości parametrów we wzorze funkcji, dla których funkcja rośnie, maleje lub jest stała.

Przykład 2

Określmy, dla jakiej wartości parametru m funkcja liniowa określona wzorem

$f(x) = \left(-\frac{2}{3}m + \frac{1}{2}\right)x - 3$ jest malejąca.

Rozwiązanie

Ze wzoru funkcji możemy odczytać, że $a = -\frac{2}{3}m + \frac{1}{2}$.

Jeżeli funkcja jest malejąca, to $a < 0$, zatem do wyznaczenia wartości parametru m rozwiązujemy nierówność:

$$-\frac{2}{3}m + \frac{1}{2} < 0$$

Zatem $m \in \left(\frac{3}{4}, \infty\right)$.

Przykład 3

Obliczymy pole figury ograniczonej osiami układu współrzędnych oraz wykresem funkcji liniowej zadanej wzorem $f(x) = -\frac{1}{2}x + \frac{9}{5}$.

Rozwiązanie

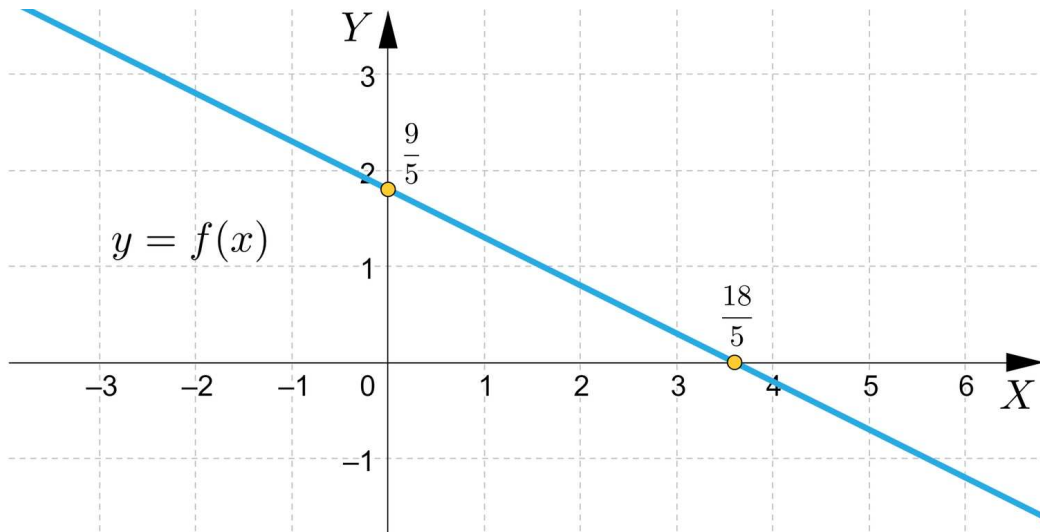
Obliczymy punkty przecięcia wykresu funkcji f z osiami układu współrzędnych.

$$0 = -\frac{1}{2}x + \frac{9}{5}, \text{ zatem } x = \frac{18}{5}.$$

Punkt przecięcia z osią X ma współrzędne $\left(\frac{18}{5}, 0\right)$.

Punkt przecięcia z osią Y ma współrzędne $\left(0, \frac{9}{5}\right)$.

Wykres tej funkcji przedstawia się następująco:

Zauważmy, że figurą ograniczoną prostą, która jest wykresem tej funkcji oraz osiami układu współrzędnych jest trójkąt prostokątny.

Do wyznaczenia pola tego trójkąta użyjemy wzoru $P = \frac{1}{2} \cdot a \cdot h$.

Z rysunku możemy odczytać, że $a = \frac{18}{5}$ oraz $h = \frac{9}{5}$.

Zatem $P = \frac{1}{2} \cdot \frac{18}{5} \cdot \frac{9}{5} = \frac{81}{25}$.

Przykład 4

Do wykresu funkcji liniowej określonej wzorem $f(x) = 3mx + \frac{3}{4}$ należy punkt o współrzędnych $(-1, 2)$. Wyznamy, dla jakich argumentów funkcja przyjmuje wartości dodatnie.

Rozwiązanie

Ponieważ punkt o współrzędnych $(-1, 2)$ należy do wykresu tej funkcji, zatem do wyznaczenia wartości m rozwiążemy równanie:

$$2 = 3 \cdot m \cdot (-1) + \frac{3}{4}, \text{ zatem } m = -\frac{5}{12}$$

Funkcja jest określona wzorem $f(x) = -\frac{5}{4}x + \frac{3}{4}$.

Ze wzoru funkcji odczytujemy, że $a = -\frac{5}{4}$.

Obliczamy miejsce zerowe tej funkcji.

$$-\frac{5}{4}x + \frac{3}{4} = 0, \text{ zatem } x = \frac{3}{5}$$

Funkcja przyjmuje wartości dodatnie dla argumentów $x \in (-\infty, \frac{3}{5})$.

Przykład 5

Określmy monotoniczność funkcji zadanej wzorem $f(x) = (6 - 2m)x + 2$ w zależności od wartości parametru $m \in \mathbb{R}$.

Rozwiązanie

Ponieważ $a = 6 - 2m$, wobec tego:

- funkcja jest rosnąca, gdy $6 - 2m > 0$, zatem $m \in (-\infty, 3)$,
- funkcja jest malejąca, gdy $6 - 2m < 0$, zatem $m \in (3, \infty)$,
- funkcja jest stała, gdy $6 - 2m = 0$, zatem $m = 3$.

Przykład 6

Funkcja liniowa jest określona wzorem $f(x) = -3x + b - 4$. Wyznamy liczbę b , dla której:

- a) miejscem zerowym tej funkcji jest liczba (-2) ,
- b) wykres tej funkcji przecina oś Y w punkcie o rzędnej 1.

Rozwiązanie

a) Korzystając ze wzoru na miejsce zerowe funkcji liniowej, rozwiązujemy równanie:

$$\frac{-b+4}{-3} = -2$$

Zatem $b = -2$.

b) Jeżeli wykres funkcji liniowej przecina oś Y w punkcie o rzędnej 1, to do wyznaczenia wartości b rozwiązujemy równanie $b - 4 = 1$.

Zatem $b = 5$.

Słownik

monotoniczność funkcji

własność funkcji, która określa zmianę wartości tej funkcji wraz ze zmianą argumentów

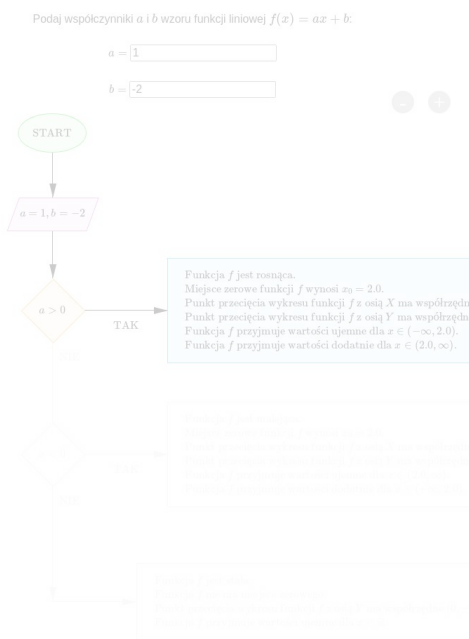
miejsce zerowe funkcji

argument, dla którego wartość funkcji wynosi 0

Schemat interaktywny

Polecenie 1

Przeanalizuj schemat interaktywny, a następnie wykonaj poniższe polecenie.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DjCL4Svab>

Polecenie 2

Określ monotoniczność, miejsca zerowe oraz wyznacz argumenty, dla których funkcja przyjmuje wartości dodatnie i ujemne, jeżeli funkcja liniowa jest określona wzorem:

a) $f(x) = -\frac{1}{5}x + 2$

b) $f(x) = \frac{1}{3}x - \frac{8}{9}$

Polecenie 3

Zbuduj algorytm określający monotoniczność, miejsca zerowe oraz wyznacz argumenty, dla których funkcja liniowa $f(x) = ax + b$ przyjmuje wartości dodatnie i ujemne.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

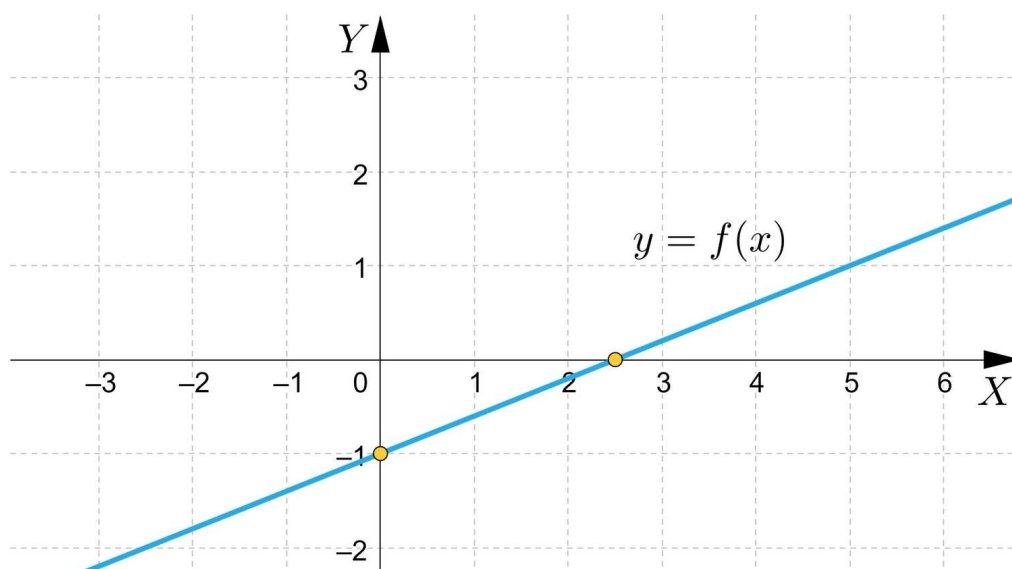
Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Na rysunku przedstawiono wykres funkcji liniowej.

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Określ monotoniczność funkcji liniowej zadanej wzorem $f(x) = \left(\frac{1}{2}m - 2\right)x + 2$, w zależności od wartości parametru $m \in \mathbb{R}$.

Dla nauczyciela

Autor: Tomasz Wójtowicz

Przedmiot: Matematyka

Temat: Własności funkcji liniowej

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

V. Funkcje.

Zakres podstawowy. Uczeń:

5) interpretuje współczynniki występujące we wzorze funkcji liniowej;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- określa monotoniczność funkcji liniowej;
- wyznacza, dla jakich argumentów funkcja przyjmuje wartości dodatnie, a dla jakich ujemne;
- wymienia różne własności funkcji liniowej, korzystając z jej wzoru lub wykresu;
- wykorzystuje własności funkcji liniowej do rozwiązywania problemów matematycznych.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- liga zadaniowa;
- burza mózgów.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- komputery z dostępem do internetu dla uczniów.

Przebieg lekcji

Faza wstępna:

1. Przybliżenie przez nauczyciela tematu: „Własności funkcji liniowej” i celów lekcji. Określenie wiążących dla uczniów kryteriów sukcesu.
2. Uczniowie metodą burzy mózgów przypominają poznane pojęcia związane z tematem lekcji.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie w 4-osobowych grupach zapoznają się z informacjami zapisanymi w sekcji „Przeczytaj”. Analizują przedstawione przykłady i notują pytania. Następnie przedstawiają pytania na forum klasy. Odpowiadają na nie uczniowie z innych grup, a nauczyciel wyjaśnia ewentualne wątpliwości.
2. Uczniowie zapoznają się indywidualnie z treścią sekcji „Schemat interaktywny”. Zapisują ewentualne pytania dotyczące napotkanych trudności, po czym następuje dyskusja, w trakcie której nauczyciel wyjaśnia niezrozumiałe elementy z materiału.
3. Uczniowie wykonują indywidualnie ćwiczenie nr 1-2, a następnie wybrany uczeń omawia ich wykonanie na forum klasy krok po kroku.
4. Kolejny etap to liga zadaniowa – uczniowie wykonują w grupach na czas ćwiczenia 3-5 z sekcji „Sprawdź się”, a następnie omawiają zadania na forum klasy.
5. Uczniowie indywidualnie wykonują ćwiczenia nr 6-8. Następnie konsultują swoje rozwiązania z innym uczniem i ustalają jedną wersję odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. Omówienie ewentualnych problemów z rozwiązaniem ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”.

2. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności, odnosząc się do wyświetlonych na tablicy interaktywnej celów z sekcji „Wprowadzenie”.

Praca domowa:

1. Zadanie dla kolegi/koleżanki. Uczniowie dobierają się w pary i opracowują zadania analogiczne do ćwiczeń 7 i 8 z sekcji „Sprawdź się”. Następnie przesyłają je do siebie mailem, rozwiązują i na następnej lekcji porównują wyniki.

Materiały pomocnicze:

- [Funkcja liniowa rosnąca, funkcja liniowa malejąca](#)

Wskazówki metodyczne:

- Materiał w sekcji „Schemat interaktywny” można wykorzystać do utrwalenia wiadomości dotyczących własności funkcji liniowej lub do pracy przed lekcją. Uczniowie zapoznają się z jego treścią i przygotowują do pracy na zajęciach w ten sposób, aby samodzielnie rozwiązywać zadania dotyczące własności funkcji liniowej.
- Można też wykorzystać schemat, rozwiązując graficznie równania liniowe.